den. De ervaring toont dus, dat wanneer men de massale stadskerk maar in kleinere kerken splitst, die elk voor haar eigen predikant te zorgen hebben, de offervaardigheid naar die zelfde verhouding stijgt.

Toch is het niet alleen en zelfs niet in de eerste plaats om de finantieele quaestie, dat we op dit gebrek, dat de massale Kerk altoos aankleeft, wijzen. Veel meer geldt voor ons het geestelijk belang. Ook hier nu hebben we een sprekend voorbeeld in de jongste geschiedenis der Roomsche Kerk. Vóór 1853 was de parochiale indeeling nog niet in de stadskerken doorgevoerd. Men had kerkgebouwen en pastoors, maar ieder ging, waar hij zelf wilde. Eerst na 1853, met het herstel der hierarchie, kwam de parochiale indeeling tot stand. Hoe de toestand vroeger was, teekent Dr. Slotemaker de Bruine aldus:

In Nederland is dat Parochie-stelsel jong. Het is ingevoerd en doorgezet na de herstelling der hierarchie in 1853. Te voren heerschte hier sinds de Hervorming groote verwarring. Geen scherpbegrensde parochies. De gemeente-leden rekenden zich tot de kerk, die zij om eenige oorzaak prefereerden. De pastoors bemoeiden zich met de kerksche menschen, speciaal met hunne kennissen en vrienden. Het gevolg was: ongeregeld werk èn verwaarloozing der niet-kerkschen. Precies dus, wat de Protestanten in groote gemeenten nu nog hebben.

De invoering van het parochiestelsel ontmoette natuurlijk aanvankelijk bezwaren:

De invoering ging niet al te gemakkelijk. Het viel velen gemeenteleden zwaar, hun ouden pater niet zooveel als vroeger te zien; en velen geestelijken, om de hun bekende families minder te bezoeken. Het beduidde mindering van omgang, soms van vriendschap, soms ook van geschenken, die plegen gegeven te worden na kerkelijke handelingen.

Maar het stelsel is ingevoerd en doorgezet. De Roomsche Kerk is overdeeld in bisdommen; elk bisdom in parochies. Een parochie is een kadastraal afgebakend gedeelte met eigen kerk en eigen pastoor, deze zoo noodig bijgestaan door kapelaans. Het doel van deze indeeling is de richtige waarneming van het herderlijk werk.

Maar de Roomsche Kerk stoorde zich aan die klachten niet en zette haar beginsel door. In hoeverre daarbij van dwang sprake is, gelijk men van Protestansche zijde beweert, moge blijken, uit wat Ds. Slotemaker de Bruine daarover mededeelt:

Als Protestanten zeggen wij, dat het Roomsche Parochie stelsel gepaard gaat met ondragelijken, ongeestelijken dwang. Welnu: zie hier, hoe deze „dwang" werkt: elk Roomsche is volmaakt vrij, in welke kerk en bij welken geestelijke hij wil biechten, preek hooren, mis bijwonen, communiceeren; volmaakt vrij. In zijn eigen Parochiekerk móet hij gedoopt worden, catechiseeren, eerste communie doen en met Paschen communiceeren; het laatste oliesel moet hij ontvangen van zijn parochie-geestelijke; en het huwelijk moet „gesloten" worden in de parochiekerk van bruid of bruidegom. Maar... van al deze bepalingen kan met toestemming der pastoors worden afgeweken. Zoodat er geen dwang is; alleen orde en regelmaat. Of men moest dwang noemen de verplichting voor de parochie-geestelijken, om éens per jaar hun gansche parochie te bezoeken.

En wat nu de gevolgen zijn van deze parochiale indeeling:

Voor vijftig jaren is het Parochie stelsel ingevoerd. En als wij ons bedroeven of ergeren over den opbloei van Rome in de laatste vijftig jaar, over den gestadig voortgaanden kerkenbouw, over de macht der „geestelijken" op de gezinnen en op de gansche kudde, dan mogen wij ons voortaan herinneren, dat deze machtsontplooiing samenvalt met de invoering van het Parochiestelsel.

Metterdaad is hier geen woord te veel gezegd. Juist die parochiale indeeling, waardoor elk pastoor als 't ware voor zijn eigen gemeente te zorgen kreeg en die gemeente aan hem gebonden werd, is het afdoende middel gebleken om den invloed der Kerk op de gemeenteleden te herstellen. Numeriek moge de Roomsche Kerk niet vooruit zijn gegaan, in inwendige levenskracht schreed ze met reuzenschreden vooruit. In elke nieuwe wijk, die gebouwd wordt, verrijst terstond een Roomsch kerkgebouw; daarnaast woont de pastoor, die zich aldaar te midden van zijn kudde bevindt en gemakkelijk door ieder kan bereikt worden. Zoo is de band tusschen herder en kudde weer hersteld en vormen pastoor en kerk voor zulk een parochie het middelpunt van het geestelijk leven.

We zeggen dit niet, om dit Roomsche parochiale stelsel voor onze kerken zonder meer aan te bevelen. Onze bezwaren daartegen brengen we later ter sprake. Maar wel is het ons te doen om helder te laten uitkomen, hoe de Roomsche Kerk, door splitsing der massale kerk in bepaalde groepen, elk aan de zorg van bepaalde geestelijken toevertrouwd, niet alleen haar invloed op de geesten herwon, maar ook een kracht ontwikkelde, die eerbied afdwingt. Het aantal geestelijken breidde zich uit. Het aantal kerkgangers nam naar evenredigheid toe. En de offervaardigheid stelde in staat, het aantal kerkgebouwen in enkele tientallen van jaren bijna te verdriedubbelen. Men mag van Rome zeggen wat men wil, maar hierin is Rome alle protestantsche kerken tot een beschamend voorbeeld.

Vereenigingsleven.

HET EVANGELIE ONDER ONZE VISSCHERS.

I.

Onder dezen titel verscheen kort geleden een klein boekje, waarin verslag wordt uitgebracht van den arbeid in 1908 te Lerwick onder onze visschers verricht door Ds. S. Datema van Rotterdam en Ds. D. Hoek van Zwijndrecht. Waar we ook andere jaren in deze rubriek van dien arbeid het een en ander mededeelden, spreekt het wel van zelf, dat we ook ditmaal gaarne bereid zijn, te voldoen aan het verzoek, dat in het „woord vooraf" aan de lezers van het boekske gedaan wordt: te willen medewerken om ook anderen van hun belangstelling te doen blijken, om ook anderen op te wekken, deze zaak een plaats te geven in hun hart en gebed.

De idealen zijn nog niet vervuld. Een eigen ketkschip, dat steeds onze visschersvloot begeleiden kan, laat zich nog wachten. Er kan slechts op bescheiden wijze worden gearbeid, maar zoover als de krachten reiken, geschiedt het dan toch ook.

Op het noodige van dezen arbeid hebben we reeds meermalen gewezen. Terecht gaan onze zeekerken niet op het voetspoor van den geest dezer eeuw, die nog wel wil, dat men zich met anderen zal bemoeien en hun genot en ontspanning verschaffen zal, mits het maar los is van allen geestelijken band en buiten de atmosfeer der vreeze Gods, — zooals Ds. Jonkers van Schiedam het uitdrukt.

De zeekerken brengen „het woord ter bevrijding en verlossing, om van bandeloosheid af te manen, om tot zaligheid te leiden, om tot godzaligheid op te wekken. Zij wekken tot geloofsopbouwing en versterking der liefde".

Toen de beide predikanten, die het werk in den zomer van 1908 hadden te verrichten, te Lerwick aankwamen, waren er reeds veel loggers en bommen in de baai, zoodat ze onmiddellijk met de vervulling van hun taak konden aanvangen. Dat werd hun daardoor gemakkelijk gemaakt, dat, naar zij, langs den daarvoor aangewezen weg op informatie uit, ervoeren, de vriendschappelijke verhouding tusschen de zeekerken in Holland en de burgerij van Lerwick nog even uitnemend was als voorheen, terwijl ook de kerkelijke autoriteiten dezelfde dienstvaardigheid aan den dag legden, als waarvan ook 't vorig jaar melding gemaakt kon worden. De ontvangst was wederom hartelijk en gul, en de noodige gebouwen werden ook ditmaal gaarne ter beschikking gesteld. In alle opzichten werden de beide dominé's met de meest mogelijke voorkomendheid en vriendschap bejegend.

Met blijmoedigheid kon dan ook de arbeid onder onze visschers verricht worden. En ook ditmaal mag van zegen worden gewaagd. Hoe schoon is het niet, in het verslag te mogen lezen, dat, „hoe ook de afval met ieder jaar toeneemt, ook onder de mannen van de haring vloot, er onder de visschers nog vraag is naar de beproefde waarheid. Waar anderen zoeken naar „nieuwe banen" is er ook nog vraag naar de „oude paden". Er wordt nog geld uitgegeven voor wat brood is; er wordt nog gearbeid voor wat verzadigen kan. Er wordt nog gevraagd naar den God des levens, nog geluisterd naar den God der waarheid."

Reeds de eerste Zondag was rijk gezegend. De ruime kerk was des morgens nagenoeg geheel bezet en ook des avonds was het een goede beurt. Met aandacht werd er geluisterd, en opgewekt stegen de psalmen tot eer van God naar den hooge op, terwijl de gemeenschappelijke nooden voor Gods troon werden neergelegd. Naar de predikanten later vernemen mochten, was er niet alleen met zegen door hen gesproken, maar was er evenzoo met zegen gehoord.

De vraag was door de predikanten gedaan, hoe ze nog op andere wijze konden werkzaam zijn voor het eeuwig heil onzer visschers. En het antwoord op die vraag luidde, dat er op de lange Zondagen samenkomsten moesten gehouden worden in de open lucht, om de visschers aan de verleiding te ontrukken. Dat antwoord had voor hen, naar hun eigen zeggen, de kracht van een openbaring, en het idée werd door hen met geestdrift aangegrepen.

En zoo zag men het dan gebeuren, dat, op weinig Hollandsche, maar daarom toch allerminst afkeurenswaardige manier, voor ramen van winkels, kantoren en zelfs van café's de openluchtmeeting geadverteerd werd naast de gewone predikbeurten. Zij slaagde uitnemend. In een oogenblik waren honderden saamgestroomd. Er werd gelezen, gezongen, gebeden. Die wijze van optreden sloeg in. Het gerucht ervan verspreidde zich zelfs over de zee. Onze menschen begonnen erom te vragen voor den volgenden Zondag. Deze bracht, als de eerste, mooi weer en was eveneens zeer gezegend. De openluchtmeeting ontbrak ook ditmaal niet op 't programma. Zij slaagde ook nu weer voortreffelijk.

„Tusschen een paar schaduwgevende muren, — aldus vertellen de dominé's, — staande ieder op een ruwe kist, zagen we honderden en nog eens honderden rondom ons geschaard. Neen, men moet het gezien hebben, om te verstaan wat dit is! Hoe klonk het psalmgezang over de breede baai! Zelfs de Schotten genoten van het geweldig gezang onzer visschers. Zeker is wel, dat hier velen onder het „Woord" zijn geweest, die in Holland nimmer een bedehuis bezoeken. Zij hebben het nu dan óók gehoord, nog wel aan de einden der aarde. Moge het zijn een reuke des levens ten leven!"

Den derden Zondag kon de „hagepreek" ten gevolge van het slechte weer niet doorgaan. Ook was de kerk dien dag niet zoo goed bezet. Dat was te voorzien, want de meeste visschers doen Lerwick slechts eenmaal aan, en daar er de eerste beide weken zooveel geweest waren, konden er de derde week niet heel veel meer verwacht worden. Toch was de kerk nog voor meer dan de helft bezet en was er dien dag allerminst reden tot klacht, terwijl ook den vierden Zondag, tegen alle verwachting in, en ondanks het rumoerige weer nog heel wat visschers opkwamen om het Woord Gods te hooren.

Officieele Berichten.

Classis Alkmaar.

Aan de Kerken in de classis wordt bericht, dat de classikale vergadering D.V. zal gehouden worden te Alkmaar den 17en Juni, 's morgens 9 uur.

Punten voor het agendum worden ingewacht bij de roepende kerk tot den 5en Juni aan 't adres van den eersten ondergeteekende.

De raad der Geref. Kerk Werkendam B:

J. Osinga, *praeses.*
M. Ippel, *scriba.*

Werkendam, 17 Mei 1909.

Aangewezen tot scriba van de algemeene vergadering van Zendingsarbeiders der Geref. Kerken in Midden-Java, ten Zuiden: Dr. B. J. Esser, van Poerbolinggo; tot scriba van de bijzondere vergadering van Missionaire Dienaren des Woords: Ds. L. Netelenbos te Wonosobo; tot praesident van den raad van toezicht op de Keuchenhiusschool (en op de school van Br. Horstenan te Temanggoeng): Ds. L. Netelenbos; en tot scriba van voornoemden raad: Dr. W. L. Vogelesang te Djocjakarta.

Namens de algem. vergadering:

B. J. Esser, *scriba.*

De classis Alkmaar heeft in hare vergadering van 5 Mei j.l. peremptoir onderzocht en tot de Bediening des Woords en der Sacramenten in de Geref. Kerken toegelaten den candidaat K. van der Beek, beroepen predikant te Dirkshorn.

Op last der classis:

P. Jukkenekke Jzn., *h. t. scriba.*

St. Pancras, 17 Mei 1909.

De classe Brielle heeft in hare vergadering van 12 Mei l.l. peremptoir geëxamineerd den heer W. E. van Duin, en hem met algemeene stemmen toegelaten tot den Dienst des Woords en der Sacramenten.

Stelle de Heere hem tot een rijken zegen voor zijne Kerken.

Namens de classe voornoemd:

A. Delfos, *scriba.*

Hellevoetsluis, 13 Mei 1909.

De classe 's-Gravenhage heeft den heer S. van Leeuwen, wonende te Scheveningen, praeparatoir geëxamineerd en beroepbaar gesteld in de Geref. Kerken in Nederland.

Namens de classe 's-Gravenhage:

J. H. Brork Roelof, *h. t. act.*

Zegwaart, 18 Mei 1909.

Heerjansdam. Zondag 16 Mei was voor onze gemeente een zeer verblijdende dag, daar onze beroepen leeraar, de heer M. A. van Pernis, zijn intree-rede heeft uitgesproken, naar aanleiding van Efese 6 : 19, na des morgens bevestigd te zijn door onzen consulent, Ds. J. E. Vonkenberg van Barendrecht, met eene leerrede over 2 Tim. 4 : 2, deze woorden: Predik het woord. Een woord van hartelijken dank aan alle predikanten, candidaten en studenten, die ons in de vacature zoo bereidvaardig hebben gediend.

Namens den Kerkeraad:

T. van Gemeren, *scriba.*

Korte notulen van de classicale vergadering op Donderdag 6 Mei 1909 in de Plantagekerk te Zwolle.

1. De vergadering wordt geopend door den voorzitter Ds. Eskes met gebed, nadat gezongen is psalm 84 : 5 en gelezen psalm 84. Het moderamen bestaat verder uit Ds. Dwarshuis, als assessor, en Ds. Krijger als scriba.

2. De credentiebrieven worden in orde bevonden; alle kerken zijn vertegenwoordigd.

3. De notulen van de vorige vergadering worden gelezen en na een enkele invoeging vastgesteld.

4. De voorzitter spreekt een woord van dank aan den Heere voor de geboorte van Prinses Juliana en geeft uitdrukking aan de blijdschap, die ook deze vergadering vervult.

5. Praeparatoir examen van den candidaat T. L. Kroes. Na eene predicatie over Rom. 3 : 23—24 wordt genoemde broeder onderzocht in exegese O. T. door Ds. Dwarshuis en in exegese N. T. door Ds. Kuyvenhoven, waarna Dr. Hania examineert in de dogmatiek. Na afloop wordt den heer Kroes gevraagd naar de beweegredenen, waarom hij het ambt van dienaar des Woords begeert en wordt hij beroepbaar gesteld in de Geref. kerken. De classis zingt hem psalm 34 : 3 toe.

6. De voorzitter leest aan de classe een hartelijk schrijven van afscheid voor van Mevr. de Wed. Ds. Zijp.

7. Ds. Elzenga rapporteert over twee vergaderingen van de daartoe benoemde classicale deputaten met den kerkeraad van de kerk van Steenwijk (A), terwijl Ds. Gispen een schrijven voorleest van een twintigtal broeders uit Steenwijk (A). Na breede bespreking en toelichting verklaart de bestaande commissie zich bereid om, desverlangd, alsnog den kerkeraad van Steenwijk (A) van advies te dienen.

8. Een schrijven van een broeder uit Zwartsluis voor kennisgeving aangenomen.

9. Rapport van broeder Plender in zake de combineering van de kerken van Wilsum en Kamperveen. De behandeling van de vraag van Kamperveen, om advies en steun met het oog op het beroepingswerk, wordt aangehouden.

10. De conceptregeling betreffende den tijd, gedurende welken de predikantsweduwen en -weezen in de classis Zwolle recht behouden op het genot van pastorie en tractement, wordt aangenomen.

11. De zendingsdeputaat Ds. Dwarshuis geeft verslag, waaruit blijkt, dat de toestand der kas bevredigend is, en dat Ds. Colenbrander vol moed zijn werk aanvaardde.

12. Ds. Kuyvenhoven en Ds. Dwarshuis worden aangewezen, met eene deputatie uit de classis Ommen besprekingen te houden, om te geraken tot eene provinciale samenwerking ter ondersteuning van hulpbehoevende krankzinnigen enz.

13. De kerk van Oldemarkt doet verslag omtrent den arbeid te Kuinre en ontvangt een advies van de classis.

14. Naar de a.s. particuliere Synode worden afgevaardigd Ds. Elzenga (sec. Ds. Gispen), Dr. Hania (sec. Ds. Westerbeek van Eerten), Ds. Pioos van Amstel (sec. Ds. Dwarshuis), en de ouderlingen: Van der Vechte—Langeslag—(sec. br. Fikse) van Bruggen (sec. br. Aarts), van der Vechte—Zwolle— (sec. br. Rook).

15. Regeling der vacaturebeurten voor de maanden Juni, Juli en Augustus.

16. Bij de rondvraag neemt Ds. Schuurman, die het beroep aannam naar de kerk van 's-Gravenhage, met een hartelijk woord afscheid van de classis. De voorzitter bidt hem wederkeerig den zegen des Heeren toe in zijne nieuwe gemeente.

17. Aan de kerken van Wilsum, Kamperveen en Oldemarkt wordt de gewone jaarlijksche steun weer toegezegd.

18. Als secundi voor de kerkvisitatie worden benoemd Ds. Eskes en Ds. Gispen.

19. Roepende kerk voor de volgende classicale vergadering zal zijn Hasselt; voorzitter Dr. Hania.

20. Na dankzegging door Ds. Schuurman, sluit de voorzitter de vergadering.

Namens de classis,

Lod. P. Krijger, *Scriba.*

Buitenland.

Engeland. Scheiding van Kerk en Staat in Wales voorgesteld. Finantieele moeilijkheden der Vereenigde Vrije kerk.

De Engelsche premier Asquith is eindelijk met een voorstel bij het Lagerhuis gekomen, dat leiden moet tot de losmaking van de Episcopaalsche kerk in het vorstendom Wales van den band die haar met den Staat verbindt. Zijn voorstel lichtte hij met een schitterende rede toe, waarin hij den nadruk legde op het feit, dat de vier en dertig leden van het Parlement die Wales vertegenwoordigen, het allen er over eens zijn, dat de Kerk van Wales vrij moet gemaakt worden van den Staat en dat zij niet meer op kosten van den Staat mag onderhouden worden. „Zult gij mijn voorstel verwerpen? Gij kunt het niet", zoo sprak de Engelsche minister. Hij wees er ook op, dat de Nonconformisten, dat is, de leden van vrije kerken, in Wales verreweg de meerderheid vormen.

De overgangsbepalingen die de minister voorstelde, zijn heel wat gunstiger voor de Episcopaalsche Kerk, dan die, welke gevonden werden in het wetsvoorstel van dezelfde strekking dat veertien jaar geleden gedaan werd. De premier zeide aan het einde van zijn rede, dat hetgeen hij voorstond niet voortkwam uit animositeit tegen de Episcopaalsche Kerk van Wales. Wanneer deze Kerk bevrijd was van den last van tradities uit het verleden en van lasten van den tegenwoordigen tijd, zou zij zich met meer uitzicht op succes kunnen wenden tot de harten en de sympathie van de massa van het volk van Wales.

Uit het debat dat op de rede van den minister volgde, bleek dat sommigen wel voor losmaking van den band die de Kerk aan den Staat bindt, zijn, doch niet voor het inhouden der tractementen die van Staatswege aan de dienaars der Episcopaalsche Kerk uitbetaald worden. Toch laat het zich aannien, dat er in het Lagerhuis wel eene meerderheid voor het voorstel van den minister zal te vinden zijn. Maar het is de vraag, of het Hoogerhuis het aannemen zal. De volksvertegenwoordigers van Wales zullen, in geval de Engelsche Lords hun conservatief standpunt niet willen vertaten, zich nauwer aaneensluiten, om te maken dat aan het Hoogerhuis zijn macht om telkens een spaak in het wiel te steken, wanneer het geldt belangrijke hervormingen tot stand te brengen, ontnomen wordt. Wij verwachten dat wanneer de zilveren koorde, die de kerk van Wales aan den Staat bindt, verbroken is, men ook pogingen in het werk zal gaan stellen om aan de Schotsche Staatskerk haar privilegie te ontnemen.

De Vereenigde Vrije Kerk van Schotland heeft door het bekende proces met de Vrije Schotsche Kerk een kapitaal van £ 1,560,000 uit haar centraal-fonds verloren, hetwelk zij aan de Vrije Schotsche Kerk moest afstaan. Uit het centraal fonds worden de predikanten bezoldigd, en nu is de vraag hoe men aan de halve ton gouds komen zal, die men aan rente moet derven, nu zulk een groot kapitaal aan de Vrije Kerk behoorde afgestaan te worden. Het denkbeeld is geopperd om van elk lid der Kerk een stuiver per maand te vragen; anderen willen trachten vier honderd rijke leden der Kerk te bewegen ieder £ 120 's jaars te geven, om alzoo het ontbrekende aan te vullen, in de hoop dat minder gegoeden dan ook zullen bijdragen om het centraal-fonds meer dan vroeger te steunen. Nog grooter is de moeilijkheid om gelden te vinden, ten einde de „colleges" tot opleiding van predikanten in stand te houden. Die college's hebben ook al een groot deel van hun kapitaal aan de Vrije Kerk moeten afstaan. Het „New College" te Aberdeen is daardoor niet eens in het bezit van een hoogleeraar in de uitlegkunde van het Nieuwe Testament. Men hoopt dat de Algemeene vergadering van de Vereenigde Vrije Kerk een hoogleeraar in genoemd vak benoemen zal, vertrouwend dat het volk, hetwelk die instelling lief heeft, de noodige middelen ter instandhouding verschaffen zal.

Men ziet uit het bovenstaande, dat de Vereenigde Vrije Kerk nog de moeilijkheden niet te boven is, welke ontstaan zijn door het feit, dat aan de kleine vrije Schotsche Kerk zulk een aanzienlijk deel van de fondsen moest afgestaan worden. Wij herinneren er aan, dat door uitspraak van het hoogste gerechtshof, *alle* fondsen aan de Vrije Schotsche waren toegewezen. Deze uitspraak is wel niet tenlet gedaan door de „Royal Commission," maar het is die commissie toch mogen gelukken eene zoodanige regeling te treffen, waarbij de Vrije Schotsche Kerk, met hare 24 leeraars, wel veel, hare kleinheid in aanmerking nemend, maar toch niet alles kreeg, wat aan die Kerk behoord had, voordat de meerderheid met de Vereenigde Presbyteriaansche kerk saamsmolt.

N.-Amerika. Verminderde belangstelling in de bediening des Woords.

In N.-Amerika houdt men nog vast aan de oude bepaling der Dordtsche Kerkenordening om, als de Classis vergadert, een van de dienaren een preek te laten houden. Die prediking is toe gankelijk voor gemeenteleden. Maar nu klaagt *de Hope* er over dat de opkomst bij zulke classicale preeken vermindert. *De Hope* zegt daarvan: „Conventies, vergaderingen van niet officieelen aard, worden tegenwoordig beter bezocht. Men heeft gemeend, dat men aan onze kerkelijke vergaderingen meer het karakter van conventies moest geven door het verhandelen van onderwerpen van actueele beteekenis. In sommige classes doet men dit reeds, en in particuliere en generale Synoden is het reeds lang gebruikelijk geweest. Wij betreuren zulk een gang van zaken, want daarmede wordt uitgesproken, dat de dingen die de regeering en den bloei der kerken betreffen, gehouden worden niet actueel te zijn.

Wij weten wel, dat tegenwoordig de sociale quaesties voor veel meer actueel gehouden worden, dan die welke het kerkelijk leven betreffen, doch wij achten dit een schaduwzijde van den tijd waarin wij leven. Het is alsof er niet geschreven staat: „Zoekt eerst het Koninkrijk Gods en zijn gerechtigheid, en al het andere zal u worden toegeworpen." Daaruit is te verklaren, dat men in de kerkelijke vergaderingen minder belang ging stellen, en dat men ze aantrekkelijk moest gaan maken door het houden van verhandelingen over onderwerpen die het groote publiek voor actueel houdt. De redactie der *Hope* is het met deze beschouwing kennelijk eens, want zij wijst er op, hoe over het algemeen de belangstelling niet alleen in de classicale prediking, maar in alle prediking zeer vermindert. Zij schrijft:

„In onze dagen is het preeken geene populaire zaak. Wij bedoelen niet, dat het preeken in het algemeen onpopulair is in kringen, waar men nog in vroegere beschouwingen leeft. In onze Hollandsche kringen, vooral in die der Christelijke Gereformeerden, houdt men nog veel van de ouderwetsche preek, de verkondiging van Gods Woord. Die wijze van preeken noemt men tegenwoordig helaas! ouderwetsch. Ouderwetsch niet alleen, wanneer men de preek in ouderwetsche vormen kleedt, maar zelfs dan ook, wanneer zij, wat den vorm aangaat, op een nieuwe leest is geschoeid. De preek als verkondiging van Gods Woord, is niet populair in Protestantsche kringen en landen, waar men geleid wordt door de beginselen der nieuwere wereld- en levensbeschouwing. Niet slechts in die kringen waar men op en top modern is, maar ook daar, waar men het Evangelische standpunt met de moderne wereld- en levensbeschouwing zoekt te verzoenen.

De preek smelt weg als sneeuw in de lente. De preek wordt een preekje, het preekje een korte toespraak, en aan bijbelverklaring wordt ten slotte niet veel meer gedaan. Eeredienst in den vorm van een volle en rijke liturgie wordt hoofdzaak, de preek een korte appendix.

Onder zulke omstandigheden kan de classicale preek niet bloeien. Het zal er daarom ook niet beter op worden, tenzij eene reactie inzet ten gunste van een ernstige, waardige en bekwame prediking van het Woord van God. Gebeurt dit echter — en wij hopen en vertrouwen, dat het vroeger of later gebeuren zal — dan zal ook de classicale preek in eere worden hersteld."

Winckel.

Voor Kinderen.

EEN TWEEDE DE RUYTER.

V.

Heen en terug.

Op zekeren dag had moeder als gewoonlijk het middagmaal opgedaan. Vader en de andere huisgenooten zaten om de tafel. Het wachten was op Peter, van wien men dat anders allerminst gewoon was.

„Ik begrijp er niets van", zei vader Wessel verdrietig. We moeten maar beginnen. Peter zal zoo dadelijk wel komen."

Doch de maaltijd was voor alle deelnemers geëindigd en nog was Peter er niet.

Men vatte er niets van. Vader ging ten slotte eens naar den winkel, waar zijn zoon werkzaam was, om te hooren of men daar ook iets wist. Doch dat baatte weinig. Peter was zelfs ditmaal nog wat vroeger dan gewoonlijk weggegaan, zei de patroon.

Zoo bleef dan niets over dan afwachten. Maar toen de avond viel en de jongen nog niet verscheen, werd men thuis ernstig ongerust. Men ging hooren bij bekenden en vrienden, doch niemand wist iets van Peter. In alle straten van Drontheim, dat nu juist geen bijzonder groote stad was, werd gezocht — alles vergeefs! Ook de speelmakkers en vriendjes van den jongen gingen op onderzoek uit, maar het gaf niets.

Dien nacht sliepen vader en moeder weinig. Den volgenden morgen werd het zoeken hervat, en juist zou de Overheid er zich mee gaan bemoeien, toen er opheldering kwam.

In de loop van den morgen namelijk verscheen er aan het huis van Wessel een jonge man, die in de haven werkzaam was. Peter, zoo vertelde hij, was den vorigen avond bij hem gekomen, en had hem gezegd, dat hij een verre boodschap had en vooreerst dus niet thuis kwam. De jonkman moest daarom een briefje bij Peter's ouders brengen, en had daarvoor een kleine belooning gekregen. Ongelukkig echter had de bode de boodschap vergeten, wijl hij juist bij het lossen van een schip moest helpen, en er eerst in den morgen weer aan gedacht.

Vader Wessel gevoelde grooten lust den bezorger een heel ander loon te geven dan zijn zoon gedaan had, maar moeder kwamen van ontroering de tranen in de oogen. Haastig werd de brief geopend. En wat las men?

In korte woorden vertelde Peter, dat hij een schip had gevonden en dienst had genomen als scheepsjongen. Aan land, zoo schreef hij, ging het toch niet en kon hij het niet langer uithouden. Hij had er niets van gezegd, omdat hij wist dat vader en moeder het toch niet goed zouden vinden. Ze moesten nu niet boos op hem wezen. Over zes maanden hoopte hij terug te zijn en zijn verdiende geld mee te brengen, enz.

Bij onderzoek bleek, dat het schip waarmee onze vriend zoo als met de noorderzon vertrokken was, te Bergen, ook in Noorwegen, thuis behoorde, en een reis ging doen naar Engeland en dan naar Spanje. Veel meer kwam men echter niet te weten, en in dien tijd was het niet zoo gemakkelijk als thans, berichten omtrent schepen te krijgen. Zoo bleef dan niets over dan de zaak in des Heeren hand te stellen, en dat verzuimden Peter's ouders dan ook niet.

* * *

Hoewel Zweden en Noren op eenzelfde schiereiland wonen, namelijk Scandinavië, heerschte er in den tijd waarvan we hier spreken tusschen hen allerminst vrede en vriendschap, ja veel eer het tegendeel.

In Zweden regeerde toen een koning Karel XII geheeten, die ongelukkig bijna heel zijn leven doorbracht in allerlei, veelzins onnoodige oorlogen. Hij was een man van goede beginselen doch zijn zucht tot roem en veroveringen brachten hem in het ongeluk. Ge moet daarbij bedenken, dat Zweden in dien tijd een veel grooter rijk was dan nu, waartoe onder anderen ook streken in Duitschland behoorden, benevens Finland en andere gewesten aan de Finsche golf.

Karel nu raakte in oorlog met zijn Deensche en Noorsche buren, met het toenmaals nog machtige Polen en met Rusland, waar de bekende Peter de Groote regeerde. Hoewel Karel XII eerst in zijn oorlogen gelukkig was, liepen zij ten slotte tot groot nadeel en verlies voor Zweden uit. In den tijd toen onze Peter Wessel een jaar of twintig was, had Karel XII reeds ondervonden hoe onbestendig de oorlogskans is. Toch bleef hij nog oorlog voeren tegen Denemarken, waartoe, gelijk ik u gezegd heb, ook Noorwegen behoorde, maar om in dien krijg plotseling den dood te vinden.

We keeren nu tot onzen Peter Wessel terug, al moeten we daarbij eenige jaren overspringen.

Ongeveer een half jaar na zijn plotseling verdwijnen, verscheen Peter weder te Drontheim met het schip waarop hij zich als jongen had verhuurd. Al keek de oude Wessel ook ernstig toen hij zijn zoon weder voor zich zag, toch kon hij niet nalaten zich hartelijk te verblijden, evenals moeder en de andere huisgenooten. Daarbij kwam, dat de jongen een zeer goed getuigenis van den kapitein meebracht, en een goed loon bovendien. Ook was onze Peter in dien korten tijd flink uit de kluiten gegroeid, en van een knaap een jonkman geworden. Er viel heel veel te vragen en te vertellen, waarbij ook de dominee, de schoolmeester en andere bekenden niet ontbraken. Allen moesten erkennen, dat Peter zeer in zijn voordeel was veranderd. Ook voelde hij zich blijkbaar volkomen tevreden, en verlangde niets liever dan over eenigen tijd weer naar zee te gaan. En de ouders, gelijk de vrienden, begrepen ten slotte, dat het beste zou zijn aan dien wensch maar toe te geven.

Daarmee begint in het leven van onzen Peter Wessel, ook weder gelijk bij Michiel de Ruyter, een tijdperk van voorbereiding voor zijn